

О. А. Явор,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права № 2
Національного університету "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого" (м. Харків)

УДК 347.63

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

Вирішується питання сурогатного материнства, яке є актуальним та найбільш поширеним явищем, що потребує уваги, розвитку та правового підґрунтя, оскільки програма сурогатного материнства надає можливість подружжю, яке не має власних дітей через проблеми із здоров'ям, відчувати радість материнства та батьківства шляхом застосування допоміжних репродуктивних технологій. Досліджуються договірні засади сурогатного материнства.

Ключові слова: допоміжні репродуктивні технології, сурогатне материнство, договір щодо виношування дитини, сурогатна матір, подружжя.

Факт народження дитини — це юридичний факт, з яким закон пов'язує правові наслідки і надає правове значення. З моменту народження виникає правовий зв'язок між дитиною та її батьками. Правовідносини батьків і дітей засновані на походженні дитини від батьків. Реєстрація народження дитини провадиться державним органом реєстрації актів цивільного стану (далі — РАЦС) з одночасним визначенням її походження та присвоєнням прізвища, імені та по батькові.

Усі ці факти підтверджують генетичний зв'язок новонародженої дитини з її батьками. Але в сучасних умовах людство зіткнулося з проблемою безпліддя. Так, в Україні кількість безплідних подружніх пар досягає близько 1 млн. Погана екологія, неправильне харчування, нездоровий спосіб життя, інші внутрішні та зовнішні фактори негативно впливають на організм людини. Саме безпліддя змусило вчених подолати ще одну сходинку нагору у створенні та застосуванні новітніх технологій. В умовах розвитку медичної науки особи, позбавлені можливості мати дітей, набувають її шляхом застосування до них лікувальних програм — допоміжних репродуктивних технологій (далі — ДРТ). ДРТ — це методики лікування безпліддя, за яких маніпуляції з репродуктивними клітинами, окремі або всі етапи підготовки репродуктивних клітин, процеси запліднення і розвитку ембріонів до переносу їх у матку реципієнтки здійснюються в умовах *in vitro*. До них належать екстракорпоральне запліднення, сурогатне материнство та донація яйцеклітин.

Питання сурогатного материнства є актуальним та поширеним явищем. Значна частина питань щодо природи сурогатного материнства вже досліджувалась у роботах таких науковців, як Л. Красицька, З. Ромовська, О. Михальчук, В. Ватрас, В. Москалюк, Д. Айвар, Ю. Дронова, О. Мітрофанова, А. Пестрикова, М. Сопель та інші, проте нові правовідносини породжують нові запитання та низку проблем, пов'язаних з реалізацією права на материнство та батьківство.

Сурогатне материнство — це метод лікування безпліддя, а саме запліднення жінки шляхом імплантації ембріона з використанням генетичного матеріалу подружжя з метою виношування і народження дитини, яка в подальшому буде визнана такою, що походить від подружжя, як правило, на комерційній основі на підставі відповідного договору між подружжям та сурогатною матір'ю [1].

Актуальність теми пов'язана з тим, що сурогатне материнство набуває оборотів не тільки у світі, а й на Україні, але розвиток цих правовідносин гальмується недостатнім рівнем законодавчої бази, відсутністю судової практики. У результаті зростає коло питань, що виникають у зв'язку із застосуванням програм сурогатного материнства, на які немає відповідей ні в юридичній літературі, ні в нормативних джерелах.

Метою статті є виявлення проблемних питань, що пов'язаних із застосуванням сурогатного материнства в Україні, дослідження методів і шляхів їх вирішення.

Розглядаючи правове регулювання сурогатного материнства в зарубіжних країнах, слід зазначити, що ставлення до сурогатного материнства є неоднозначним. На законодавчому рівні існує заборона на проведення програм сурогатного материнства у Франції та Німеччині. У Німеччині існує кримінальна відповідальність саме лікарів при проведенні такої процедури. У Канаді договір про сурогатне материнство не має юридичної сили. Законодавчо дозволено на комерційній основі використання сурогатного виношування в більшості штатів США, ПАР, Російській Федерації, Грузії, Україні. У Данії, Норвегії, Швеції, Австралії, Ізраїлі, Іспанії дозволяється некомерційне сурогатне материнство. Однак у таких державах, як Греція, Ірландія, Фінляндія, Бельгія застосування цього інституту ніяк не регламентується законом [2]. Це пояснюється різними стандартами світосприйняття в кожній окремій державі [3].

У зв'язку з численними морально-етичними та релігійними аспектами цього питання національні законодавства та політика багатьох країн не визначились з однозначним ставленням до штучного дітонародження, тому виникають ситуації, коли громадяни однієї країни перетинають кордон іншої держави для реалізації своїх репродуктивних прав. Наслідком цього є не тільки виникнення правовідносин з іноземним елементом, але і можливі зловживання правом та криміналізація.

Існує два види сурогатного материнства. Гестаційне, при якому сурогатна матір генетично не стосується до дитини (його можна здійснити лише за допомогою високорепродуктивних допоміжних технологій (*in vitro*)). При цьому сурогатному материнстві не існує ніякого генетичного споріднення між сурогатною матір'ю і дитиною: у матку сурогатної матері вводять яйцеклітину від біологічних батьків. При гендерному (традиційному) — жінка виношує генетично свою дитину, одночасно вона є і донором яйцеклітини, і виношує запліднений у пробірці ембріон. Для України характерне тільки гестаційне сурогатне материнство.

Застосування методик допоміжних репродуктивних технологій передбачено нормативними актами: основами законодавства України про охорону здоров'я (ст. 48) [4], Сімейним кодексом України (ст. 123) [5], Цивільним кодексом України (ст.ст. 281, 627) [6], Законом України "Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людини" [7] від 16 липня 1999 р., Правилами державної реєстрації актів цивільного стану (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 р. № 3307/5 [8], Інструкцією про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій, затв. наказом МОЗ від 23 грудня 2008 р. № 771 [9].

Що стосується участі в програмі сурогатного материнства осіб, які не перебувають у шлюбі, але проживають разом, то відповідно до ч. 2 ст. 123 Сімейного кодексу України (далі — СК України) "У разі перенесення в організм жінки ембріона людини, зачатого подружжям у результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, батьками дитини є подружжя" [5]. Подружжя — особи, які перебувають у шлюбі між собою. Юридично оформленим є шлюб, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану (ст. 21 СК України). Згідно з ч. 2 ст. 21 СК України проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою виникнення у них прав та обов'язків подружжя. Згідно з ч. 1 ст. 122 СК України дитина, яка зачата і народжена у шлюбі, походить від подружжя. Походження

дитини від подружжя визначається на підставі свідоцтва про шлюб та документа закладу охорони здоров'я про народження дитини.

За цивільним законодавством України сурогатна матір та замовники (подружжя) мають право укласти між собою певний договір (наприклад, договір про надання послуг). У цьому договорі повинні бути прописані права та обов'язки сурогатної матері та майбутніх батьків. Ще до народження дитини сурогатна матір підписує особливу згоду про те, що вона не заперечує проти запису батьками дитини її "замовників", яка нотаріально посвідчується.

У доповненні до Закону України "Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людини" сказано, що подружжя, яке дало згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій, володіє батьківськими правами й обов'язками стосовно дітей, які народилися в результаті цих методик [7]. Це положення підтверджується ч. 2 ст. 123 СК України.

З юридичної точки зору, в Україні договірне регулювання сурогатного материнства є неоднозначним. Постає питання віднесення чи не віднесення сурогатної матері до суб'єктів цивільних правовідносин. Виходячи із суті сімейних відносин, ця жінка не може бути їх суб'єктом, оскільки відсутня кровна спорідненість, шлюб, усиновлення, що є обов'язковими умовами підтвердження наявності сімейних відносин, але умовно можна допустити, що після реєстрації акта цивільного стану, народження дитини і запису її матір'ю вона стає суб'єктом сімейних правовідносин.

Відповідно до п. 2 розділу III Правил державної реєстрації актів цивільного стану від 24 грудня 2010 р. [8] (далі — Правила) підставами для проведення державної реєстрації народження дитини є медичне свідоцтво про народження (форма № 103/о), форма якого затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 8 серпня 2006 р. № 545 (далі — медичне свідоцтво про народження), що видається закладами охорони здоров'я незалежно від підпорядкування та форми власності, де приймаються пологи. У разі народження дитини поза закладом охорони здоров'я державна реєстрація народження проводиться на підставі медичного свідоцтва про народження або медичної довідки про перебування дитини під наглядом лікувального закладу (форма 103-1/о) (підп. "а" п. 2 гл. 1 розд. III із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції від 17 березня 2011 р. № 814/5 [10]).

Згідно з п. 11 Правил передбачено, що у разі народження дитини сурогатною матір'ю державна реєстрація народження проводиться за заявою подружжя. У цьому разі одночасно подається заява сурогатної матері про її згоду на запис подружжя батьками дитини.

Отже, якщо ця жінка не надала нотаріально засвідченої заяви про згоду на запис батьками дитини при проведенні державної реєстрації, умовно вона може бути записана матір'ю, батьківство повинне встановлюватися через сумісну заяву з біологічним батьком. У цьому разі дружина біологічного батька не записується матір'ю народженої дитини і може тільки в майбутньому усиновити дитину свого чоловіка після отримання згоди сурогатної матері, але ця схема "традиційного сурогатного материнства" законодавчо не регулюється на території України.

В Україні не допускається оспорування материнства біологічної матері сурогатною матір'ю. Законодавець надав переваги щодо захисту біологічних батьків, тому що на практиці існують випадки шантажу, заподіяння шкоди дитині, розкриття конфіденційної інформації з боку сурогатної матері.

Європейська практика дотримується зовсім іншого підходу щодо регулювання питань встановлення материнства. У випадку народження сурогатною матір'ю дитини матір'ю дитини є та жінка, яка виносила та народила, тобто права біологічної матері мають переважну силу перед правами матері генетичної [11]. Наприклад, Сімейний кодекс Російської Федерації в ч. 3 ст. 51 закріплює норму, за якою особи, які перебувають у шлюбі і надали письмову згоду на імплантацію ембріона іншій жінці з метою виношування, можуть бути записані батьками дитини лише за згодою

сурогатної матері [12]. У зв'язку з прийняттям у Росії Федерального закону від 21 листопада 2011 р. № 323-ФЗ “Про основи охорони здоров'я громадян у Російській Федерації” [13], російський законодавець здійснив ще крок уперед, дозволивши цим законом особам, які не знаходяться у шлюбі, але проживають однією сім'єю, та поодиноким жінкам брати участь у реалізації програми сурогатного материнства.

Питання визначення кола можливого суб'єктного складу у відносинах між сурогатною матір'ю і подружжям (ст. 123 СК України) налаштовує на такі міркування: чи можливо скористатися програмою сурогатного материнства самотньому чоловіку, який не перебуває у шлюбі? Відповідно право на продовження роду є невід'ємним природним правом людини, яким вона наділена з моменту народження (ч. 7 ст. 281 ЦК України). Відповідно до ч. 7 ст. 281 ЦК України “... повнолітні жінка або чоловік мають право за медичними показаннями на проведення щодо них лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій згідно з порядком та умовами, встановленими законодавством” [6]. Батьківство повинно бути встановлено шляхом подачі батьком і сурогатною матір'ю сумісної заяви до органу РАЦС (ч. 2 ст. 125 СК України). Мати може у встановленому законом порядку відмовитися від дитини в пологовому будинку. Біологічний батько на підставі документа про встановлення батьківства забирає свою дитину з пологового будинку і реєструє її в органі РАЦС. При цьому в свідоцтві про народження в графі “мати” повинен ставитися прочерк або прізвище матері записується за вказівкою біологічного батька, але цей вид “традиційного сурогатного материнства” законодавчо не регулюється на території України, тому що відповідно до вимог чинного законодавства України в свідоцтві про народження запис про матір не може бути відсутнім, тому що діє принцип “презумпції материнства”.

В Україні відсутні правові конструкції, які дозволяють регулювання відносин між поодиноким жінкою та сурогатною матір'ю, між самотнім чоловіком та сурогатною матір'ю, між особами, які знаходяться у фактичних шлюбних відносинах (але не в зареєстрованому шлюбі) та сурогатною матір'ю. Вважаємо, що для осіб, які проживають однією сім'єю, повинні застосовуватися ті ж самі правила, що й для осіб, які перебувають у шлюбі.

Відносини сурогатного материнства супроводжуються укладенням договору про виношування дитини. Сторонами в договорі виступають подружжя (замовники програми сурогатного материнства) та сурогатна матір — виконавець. Вважаємо, щоб захистити інтереси обох сторін, договір повинен бути письмовим, нотаріально посвідченим.

Предметом договору про сурогатне материнство є надання послуги з виношування дитини сурогатною матір'ю, народження дитини, передача її генетичним батькам. Потрібно передбачити право особи відкликати свою згоду на застосування ДРТ у випадку розірвання чи визнання шлюбу недійсним. Безумовно, це можливо лише до моменту зачаття дитини. Якщо ж після припинення шлюбу чи визнання його недійсним особа свою згоду не відкликає, то народжена дитина походить від осіб, які раніше були подружжям [14].

Отже, розглядаючи юридичну природу цього договору, можна дійти висновку, що він є змішаним договором, у якому укладення, права та обов'язки сторін регулюються нормами цивільного права, а сам факт імплантації зародка з метою появи нового суб'єкта сімейного права (дитини), а визначення його походження регулюється сімейним правом. Виходячи з цих міркувань, можна говорити про сімейно-правову природу цього правочину.

Що стосується прав сторін, то вони повинні чітко зазначатися в договорі. Генетичні батьки мають право знати все про стан здоров'я сурогатної матері, бути присутніми при прийомах у лікарів разом із сурогатною матір'ю, мати вільний та необмежений доступ до медичної документації сурогатної матері, знати її місцезнаходження та мати з нею постійний зв'язок, відвідувати сурогатну матір у

неї вдома, завчасно повідомивши її про свій візит, тощо. У свою чергу, сурогатна матір має право знати всі медичні подробиці процедури, проходити медичне обстеження і консультації за вимогою за рахунок генетичних батьків, отримати винагороду за надану послугу.

У класичному вигляді договір про сурогатне материнство містить такі зобов'язання:

- сурогатна мати зобов'язується виносити, народити і передати народжену нею дитину генетичним батькам, виконуючи при цьому всі зазначені у договорі умови.

- Не слід соромитися якомога детальніше описати у договорі вимоги до поведінки сурогатної матері, що буде гарантією нормального перебігу вагітності та народження здорової дитини (вчасно з'являтися для медичного огляду та проведення медичних процедур, виконувати всі рекомендації лікарів щодо режиму дня, харчування, умов проживання, не палити, не вживати алкоголь, наркотичні та психотропні препарати, у разі будь-яких навіть незначних відхилень звертатися до лікаря тощо);

- генетичні батьки зобов'язуються виплатити сурогатній матері винагороду і компенсацію одразу ж після народження сурогатною матір'ю дитини, генетичні батьки зобов'язані забрати дитину (дітей);

- якщо договір про сурогатне материнство багатосторонній, необхідно визначати ще й обов'язки медичного закладу щодо забезпечення перенесення ембріонів, отриманих шляхом ЕКЗ, до порожнини матки відповідно до чинного законодавства, здійснення процедури регулюється згідно з наказом МОЗ України № 771 "Про затвердження Інструкції про порядок використання допоміжних репродуктивних технологій" [9], здійснення повного контролю під час вагітності та надання медичної допомоги.

Відповідно до ст. 623 ЦК України ціна в договорі встановлюється за домовленістю сторін. У договорі про сурогатне материнство ціна, як правило, складається з двох частин. По-перше, подружжя має відшкодувати сурогатній матері витрати, пов'язані з виконанням нею договору (медичне обстеження, придбання лікарських засобів, інколи — проживання, витрати на телефонний зв'язок з генетичним батьками, придбання спеціального одягу тощо); по-друге, це є, власне, винагорода за виношування та народження дитини.

Що стосується строку дії договору, то важливо визначити момент набрання чинності договором і момент його припинення (вважається дійсним з моменту підписання і нотаріального посвідчення, є чинним до повного виконання сторонами своїх зобов'язань); дострокове припинення договору.

На жаль, українське законодавство не містить жодних вказівок щодо регулювання договірних відносин, пов'язаних з використанням допоміжних репродуктивних технологій. У зв'язку з цим до договору про сурогатне материнство необхідно включити особливі умови, від яких ніхто не застрахований. Зокрема пропонується врегулювати у договорі такі випадки: народження декількох дітей сурогатною матір'ю; народження дитини з вадами розвитку, що не пов'язано з поведінкою сурогатної матері під час вагітності; народження мертвої дитини або настання викидня; неможливість настання вагітності у результаті повного циклу процедур щодо сурогатної матері; необхідність проведення штучного переривання вагітності згідно з медичним висновком лікарів; розірвання шлюбу генетичними батьками; смерть одного чи обох генетичних батьків.

Договір про сурогатне материнство також обов'язково повинен містити розділ про відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків. У цьому розділі можна конкретизувати штрафні санкції за систематичне порушення сурогатною матір'ю умов договору або у разі недотримання належного режиму, що матиме негативний вплив на плід.

Вважаємо, що сторонам договору необхідно найбільш детальне зосередитися на умовах відповідальності у разі неналежного виконання або невиконання

зобов'язання. Це пов'язано не тільки з тим, що більш суворі відповідальність буде стимулювати сторони до належного, гарантованого виконання. Вважаємо, що такі підстави захистять права та інтереси майбутньої дитини. І батьки, і сурогатна матір повинні бути відповідальними за життя виношуваної дитини.

Штрафні санкції, відновлення витрат з несумлінної сторони, відшкодування моральної шкоди та інші матеріальні втрати повинні бути істотними з метою дисциплінування сторін договору [15].

У разі, якщо подружжя відмовляється забрати дитину і бути записаними як її батьки, то порушуються інтереси дитини, гарантовані Сімейним кодексом України: жити і виховуватися у сім'ї, право на сімейне виховання, проживання разом з батьками (ст. 152 СК України), право на ім'я (ст. 146 СК України), право на спілкування з батьками (ст. 153 СК України), право на аліменти (ст. 179 СК України) [1]. Вважаємо за необхідне заборонити подружжю (майбутнім батькам) відмовлятися від реєстрації себе батьками дитини, народженої сурогатною матір'ю. Крім того, сурогатна матір стає аліментозобов'язаною особою. Якщо ж невдача стала наслідком порушення сурогатною матір'ю своїх обов'язків по договору (наприклад, якщо вона не явилася у призначений час для проходження процедури екстракорпорального запліднення, у результаті чого загинув неімплантований ембріон), на неї повинен бути покладений обов'язок виплатити подружжю-замовнику грошову суму, покриваючу витрати, понесені ним за договором. У цьому випадку доцільно передбачити неустойку.

Разом з тим, законодавством не встановлений обов'язок сурогатної матері передати дитину після її народження батькам-замовникам програми сурогатного материнства, як і обов'язок батьків-замовників прийняти цю дитину; права поодиноких жінок та чоловіків скористатися програмами сурогатного материнства. Батьки є також заручниками сурогатної матері, яка може погрожувати зробити аборт.

Якщо сурогатна матір може залишити дитину собі, слід визнати право її батьків на компенсацію нанесеної їм моральної шкоди, яка виражається у тяжких переживаннях: почутті втрати, самотності, безнадійності, несправедливості та ін. [16].

Нерозумні заборони істотно обмежують права тих людей, які хочуть стати батьками за допомогою репродуктивних технологій, породжують "репродуктивний" туризм. Право на продовження роду природне, невід'ємне право будь-якої людини. Треба надати шанс людям, які бажають стати батьками за допомогою ДРТ.

Необхідність дотримуватися законних прав і інтересів дитини, яка виношується сурогатною матір'ю, охорона її здоров'я потребують чіткої законодавчої регламентації кожного аспекту цих правовідносин, у тому числі й ретельної розробки заходів відповідальності за невиконання чи неналежне виконання сторонами своїх обов'язків за договором.

Рішення розглянутих у статті проблем відповідальності за договором сурогатного материнства не тільки дадуть змогу покращити правове регулювання інституту сурогатного материнства в законодавстві України, а й будуть сприяти підвищенню якості та ефективності його реалізації на практиці.

Оскільки питання сурогатного материнства безпосередньо пов'язані з основними правами людини, у тому числі із забезпеченням прав дитини, пропонуємо більш детально врегулювати їх не в наказах Міністерства охорони здоров'я, а в окремому законі щодо репродуктивної медицини.

Список використаних джерел

1. Ватрас, В. А. Суб'єктний склад правовідносин щодо імплантації ембріона дитини жінці із генетичного матеріалу подружжя [Текст] / В. А. Ватрас // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. — 2010. — № 2. — С. 71–74.
2. Красицька, Л. Визначення походження дитини при застосуванні форм репродуктивної медицини за законодавством України [Текст] / Л. Красицька // Підприємство, господарство і право. — 2004. — № 7. — С. 31–33.

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-ХП [Текст] // ВВР. — 1993. — № 4. — Ст. 19.
4. Schenker, J. G. Assisted reproduction practice in Europe [Text] / J. G. Schenker // Human Reproduction Update. — 1997. — № 2. — p. 174–176.
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III [Текст] // ВВР. — 2002. — № 21–22. — Ст. 135.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
7. Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людини : Закон України від 16.07.1999 р. № 1007-XIV [Текст] // ВВР. — 1999. — № 41. — Ст. 377.
8. Правила державної реєстрації актів цивільного стану, затв. наказом Міністерства юстиції України від 18.10.2000 р. № 52/5, у ред. наказу від 24.12.2010 р. № 3307/5 від 18.10.2000 р. № 52/5 [Текст] // ОВУ. — 2010. — № 101. — Ст. 3649.
9. Про затвердження Інструкції про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.12.2008 р. № 771 [Текст] // ОВУ. — 2009. — № 24. — Ст. 817.
10. Про внесення змін до Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні : наказ Міністерства юстиції України від 17.03.2011 р. № 814/5 [Текст] // ОВУ. — 2011. — № 22. — Стор. 83. — Ст. 928.
11. Міхеєва, К. Правові аспекти визначення соціального материнства, та батьківства [Текст] / К. Міхеєва // Юридична газета. — 2003. — № 10 (10). — 25 листопада. — С. 12.
12. Семейный кодекс Российской Федерации от 29.12.1995 г. № 223-ФЗ [Текст] // Собрание законодательства Российской Федерации. — 1996. — № 1. — Ст. 16.
13. Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации от 21.11.2011 г. № 323-ФЗ // Собрание законодательства Российской Федерации. — 2011. — № 48. — Ст. 6724.
14. Рубець, І. Застосування допоміжних репродуктивних технологій: суб'єктний склад та його законодавчі обмеження [Текст] / І. Рубець // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 8. — С. 68–73.
15. Айвар, Л. К. Правовая защита суррогатного материнства [Текст] / Л. К. Айвар // Адвокат. — 2006. — № 3. — С. 17–21.
16. Михайлова, И. А. Законодательство, регулирующее установление происхождения детей, нуждается в корректировке [Текст] / И. А. Михайлова // Вопросы ювенальной юстиции. — 2009. — № 2. — С. 12–15.

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права № 2
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 9 від 15 травня 2012 року)*

Надійшла до редакції 29.06.2012

Явор О. А. Правовые аспекты суррогатного материнства

Рассматривается вопрос суррогатного материнства, который является актуальным и наиболее распространенным явлением, что нуждается во внимании, развитии и правовой основе, поскольку программа суррогатного материнства и отцовства путем применения вспомогательных репродуктивных технологий. Исследуются договорные основы суррогатного материнства.

Ключевые слова: *вспомогательные репродуктивные технологии, суррогатное материнство, договор о вынашивании ребенка, суррогатная мать, супруги.*

Yavor, O. A. Legal Aspects of Surrogate Maternity

The article examines the problem of maternity which is a timely and the most widespread phenomena that should be considered, the legal framework for it should be developed, because the program of gives an opportunity to spouses, who have no own children because of the health problems, to feel the joy of maternity and paternity by taking alternative birth technologies (ABT).

Keywords: *Alternative birth technologies, surrogate maternity, agreement on carrying of a pregnancy, surrogate mother, spouses.*

